

Прикази Reviews Comptes rendus

Glamur na „srpski način“: maturski balovi (1991–2014)

Prikaz izložbe u Etnografskom muzeju u Beogradu iz ugla mentora

U Etnografskom muzeju u Beogradu od 16. do 31. maja bila je postavljena izložba studenata etnologije i antropologije pod nazivom *Glamur na „srpski način“: maturski balovi (1991–2014)*. Izložba je realizavana u okviru programa saradnje Etnografskog muzeja u Beogradu i Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu, a za njenu realizaciju dugujemo veliku zahvalnost v.d. direktorki Muzeja dr Mirjani Menković.

Usmeravajući svoju pažnju na odevanje autori Marijana Stracenski, Ivana Barišić, Dejan Matlak i Dejan Balan pratili su transformacije maturskih balova u Srbiji u periodu postsocijalizma. Postavljanju izložbe prethodio je dug rad na sakupljanju etnografske građe, fotografija i artefakata. Omanji katalog sa esejem vrednim pohvale uvodio je posetioce u proučavani fenomen. Zanimljivu izložbu upotpunio je maštovit dizajn Dizajn studija Popović.

Izložba je bila je podeljena u tri osnovne sekcije. Svaka od njih bila je praćena kratkim, ali sadržajnim legendama, koje su upućivale posetioce u rezultate jednogodišnjeg istraživanja. Prva sekcija predstavljala je karakteristike odevanja maturanata u toku 90-ih. Ekonomija oskudice diktirala je način ulepšavanja (uz pomoć prijatelja ili rođaka, retko u salonima lepote) i izbor odeće (svedena kako bi

bila funkcionalna za dalje nošenje). Duge, večernje haljine bile su redak izbor. Na izložbi su se mogle videti dve: obe su ilustrovale dominantan način snabdevanja u toku 90-ih, snabdevanje na crnom tržištu. Dok je Moskinova haljina nabavljena od „šanera“ u Crnoj Gori, druga, nepoznatog proizvođača, kupljena je na zemunskom bazaru na kojem se prevashodno trgovalo robom švercovanom iz Turske.

Druga sekcija pokazala je promene koje su nastupile u definisanju glamura nakon 2000. godine. Tranzicija ka kapitalističkoj ekonomiji stavila je veći naglasak na materijalna dobra i vizuelne efekte. Prisustvo stranih brendova i novotkrivene mogućnosti potrošnje dodatno su uticale na glamurizaciju maturskih balova. Autori opravdano konstatuju da je individualistički univerzum zaslepljen vizuelnim iskustvom i samopredstavljanjem darovao dodatnu dimenziju iluzije ovim događajima. Kako je izložba pokazala, najčešći izbor maturantkinja postale su duge večernje haljine kupljene u specijalizovanim buticima. Na izložbi su se mogle videti tri: pažnju posetilaca najviše je privlačila zelena haljina iz 50-ih, koju je maturantkinja ponela 2013. godine. Stara elegantna haljina otelovila je savremene predstave glamura naglašavajući ekskluzivnost i spektakularnost maturske večeri. Ipak, kako je izložba pokazala, jednodnevne slike „luksuza“ i „sjava“ zasnovane su na poliesteru, jeftinoj sintetičkoj tkanini, koja se u bogatim društvima Zapada veoma često stigmatizuje, jer se povezuje sa nižom društvenom pozicijom.

Treća sekcija bavila se biografijom odeće nakon matuske svečanosti otkrivajući novi fenomen nazvan „produžena glamurizacija“. Nakon mature devojke, zavisno od finansijske moći, poziraju pred profesionalnim ili amaterskim fotografima oponašajući modne editorijale. Zamrznute slike sjaja i prestiža sa svoje strane svedoče o savremenoj narcisoidnoj kulturi obuzetoj individualnom kompeticijom i predstavljenim sopstvom.

Autori izložbe su pametno zaobišli pitanje uticaja muzike, pre svega turbo folka na odevanje maturanata smatrajući da im je za rešenje ovog pitanja potreban mnogo veći uzorak. No, njihova izložba uspešno je demarkirala promene na nivou konceptualizacije maskuliniteta. Jednolični muški izbori karakteristični za devedesete (džins ili pantalone, košulja, sako) zamenjeni su maštovitim kombinacijama, koje prekoračuju granice tradionalno shvaćenog maskuliniteta. Posebnu pažnju javnosti privukao je model maturanta, koji je košulju i sako zamenio bluzom sa naborima na ramenima i dubokim „V“ izrezom

oponirajući vladajućem modelu muškosti (2011. godina).

Aktuelna tema i zanimljivi artefakti zaslužuju reči hvale: izložba je uspešno demarkirala lokalne specifičnosti globalnog fenomena maturanja. Međutim, ova izložba značajna je sa još jednog aspekta. Nakon izložbi *Plastične devedesete* Miloša Matića i Marka Stojanovića i *Moda i dizajn*. *Mirjana Marić* Mirjane Menković, izložba *Glamur na „srpski način“: matuski balovi (1991–2014)* bila je još jedan korak u emancipaciji Etnografskog muzeja u Beogradu od strogo tradicionalnih etnografskih tema. Večernja Moskino haljina nošena na matuskom balu i tradicionalna košulja sa zlatovezom iz regiona Banata odevena u svečanim prilikama jednako objektivikuju ideologiju, rod, klasu, moć i društvene vrednosti i jednako su deo srpskog kulturnog prostora. Nadamo se da su ove izložbe najava novog talasa u Etnografskom muzeju u Beogradu.

Danijela Velimirović